

VAKITUISEN ORKESTERITYÖPAIKAN SAA TAIDOLLA JA ONNELLA

Raimo Vikström

Muusikko-lehti pyysi keväällä orkestereilta tiedot kolmen viime vuoden aikana järjestetyistä koesoitoista, hakijoista ja täytetyistä paikoista. Tulokset osoittavat, että vakituisten paikkojen osalta orkestereissa on ollut melko hiljaista.

Muusikko-lehden keräämien tietojen mukaan Suomessa avautui vuonna 2005 haettavaksi 40 vakinaista orkesterityöpaikkaa. Orkestereissa oli viime vuoden lopussa yhteensä 975 tällaista työpaikkaa muusikoille. Vuotta aiemmin lukumäärä oli 962.

Eläkkeelle lähtemisen, muuhun työhön siirtymisen tai muun syyn vuoksi avoimeksi tuli kolmisenkymmentä työpaikkaa viime vuonna. Jos kasvua ei oteta huomioon, on vaihtuvuus viime vuonna ollut noin kolme prosenttia työntekijöiden kokonaismäärästä. Viime vuonna orkestereihin perustettiin kuusi uutta vakanssia.

Yhteen paikkaan 15 hakijaa

Muusikko-lehden selvityksen mukaan viime vuonna yhtä avointa paikkaa haki orkestereissa keskimäärin 15 henkilöä. Hakijamäärät vaihtelevat orkestereiden kesken paljon. Joissakin tapauksissa pienemmissä orkestereissa on ollut vain muutamia hakijoita. Isoissa orkestereissa, kuten Radion sinfoniaorkesterissa, hakijoita on runsaasti. Lähimenneisyydessä RSO:hon on joissakin sellon ja viulun koesoitoissa yhtä paikkaa hakenut 40–45 henkilöä. Tavallista on, että isojen orkestereiden koesoitoissa hakijamäärä on 20–30.

Viime vuonna monissa orkestereissa ei ollut avoimena yhtään vakinaista työpaikkaa. Erilaisia sijaisuuksia on luonnollisesti koko ajan orkesterikentässä tarjolla.

Yritimme myös selvittää sitä, miten hakijamäärät orkestereissa ovat viime vuosina kehittyneet. Tietojen saanti osoittautui kuitenkin hankalaksi. Ne tiedot, joita orkestereista saatiin, viitetaivat siihen, että lyhyellä aikavälillä hakijamäärissä ei olisi tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Työpaikkojen määrä kasvoi puoli prosenttia

Vuonna 2005 orkesterityöpaikkojen määrä kasvoi Suomessa noin puoli prosenttia. Esimerkiksi Kansallisoopperaan tuli neljä uutta työpaikkaa. Kun Oopperan asiat nyt on hoidettu siihen tilaan, että talosta joudutaan vähentämään väkeä, jää nähtäväksi kuinka vähennys koskettaa orkesteria. Riittävätkö lomautukset vai tuleeko myös orkesterin osalle irtisanomisia tai avoimeksi tulleiden paikkojen täyttämättä jättämisistä?

Kansallisoopperan tilanne tulee vaikuttamaan musiikkialan työllisyyteen pääkaupunkiseudulla jo tänä vuonna. Monet määräaikaisissa tehtävissä olleet ovat jo voineet todeta töidensä Oopperassa päättyneen.

Se että orkesterityöpaikkojen määrä aivan viime vuosiin asti on hitaasti kasvanut, on yllättävää. Muutamat kaupungit, kuten Tampere, ovat satsanneet tuntuvasti lisää orkestereihinsa, mikä on tuottanut uusia työpaikkoja. Lahdessa neljä vakanssia on muutettu vuoden aikana vakinaisiksi.

Työpaikkakehitys nyt käännekohtassa

Muusikko-lehden toimesta tehtiin vuoden 2000 lopussa selvi-

tys orkestereiden odotettavissa olevasta työpaikkakehityksestä. Oleellista selvityksessä oli, että jokaisen orkesterin osalta tutkitiin, miten paljon vuosittain avautuu paikkoja vanhuuseläkkeelle siirtymisen vuoksi. Tarkasteluun otettiin kaikki Suomen orkesterimuusikot. Kaavamaaisena eläkkeelle siirtymisikänä oli 65 vuotta eli orkesterioissa silloin vielä hieman liian korkea eläkeikä.

Tulosta on pidettävä luotettavana ja vähintäänkin suuntaa antavana. Vanhuuseläkkeelle siirtyminen on työpaikkojen avautumisen kannalta kuitenkin vain yksi tekijä. Orkesterioissa merkittävämpää on siirtymisen työkyvyttömyyseläkkeelle ja ehkä sitäkin merkittävämpää siirtyminen toiseen työpaikkaan, esimerkiksi toiseen orkesteriin Suomessa tai ulkomailla tai opetustyöhön. Sellaista on vaikea tarkasti ennakoita. Myöskään uusien työpaikkojen syntymistä ei ole ollut helppo ennakoita.

Muusikko-lehden vuoden 2000 selvityksessä todettiin, että vuonna 2005 vanhuuseläkkeelle jää Suomen orkestereista neljä muusikkoa. Kun vaihtuvuus orkestereissa on ollut kolmisenkymmentä muusikkoa, on työkyvyttömyyseläkkeelle ja muihin tehtäviin siirtyneitä ollut tuntuvasti vanhuuseläkkeelle jääneitä enemmän.

Kuluvana vuonna vanhuuseläkkeelle tulee orkestereista jäämään selvästi enemmän väkeä kuin viime vuonna. Lehtemme selvityksessä määräksi laskettiin 16. Muusikko-lehden työpaikkailmoitusten perusteella näyttäisi siltä, että vakinaisia työpaikkoja voi kuluvana vuonna tulla avoimeksi saman verran kuin viime vuonna. Alkuvuonna avoimeksi ilmoitettiin 20 paikkaa. Lopullisesti asia varmistuu kuitenkin vasta syksyn aikana.

Paikat saadaan yleensä täyteen

Koesoittotilannetta koskeva Muusikko-lehden selvitys osoittaa, että yleensä avoimeksi tulleet paikat on saatu koesoitoissa täytetyksi. Poikkeuksellista on, että paikka jää täyttämättä.

Onkin aika luonnollista, että sopiva hakija löytyy, jos tarjolla on 20–30 huippuammattilaista, joista valita. Käytettävissä olevien tietojen valossa näyttää siltä, että orkestereiden työpaikkatilanne säilyisi nykyisen kaltaisena vielä useampien vuosien ajan. Muusikko-lehden vuoden 2000 selvitys ennakoii, että avoimien työpaikkojen määrä kasvaa merkittävästi vuodesta 2015 eteenpäin ainakin kymmenen vuoden ajan. Näin sillä edellytyksellä, että kaikki orkesterit ja niiden vakituiset työpaikat säilyvät.

On mahdollista, että orkestereiden taloudellinen tilanne vahvistuu lähitulevaisuudessa, koska valtio myöntänee nykyistä enemmän toimintatukea. Ratkaisevassa asemassa ovat orkestereiden varsinaiset ylläpitäjät. Mikäli ne säilyttävät oman tukisuutensa tai suorastaan lisäävät sitä, voi orkestereiden tilanne parantua tosiasiallisesti.

Mutta on varauduttava myös siihen, että kompuroidi, jollaista on esiintynyt Porissa, Turussa ja Kansallisoopperassa, jatkuu tulevaisuudessa. Se voisi merkitä muutoksia työvoimatilanteessa. Työpaikkojen määrä saattaa jopa vähentyä, ja joka tapauksessa määräaikaisten työsovimusten osuus voi kasvaa.